

Conquête des Balkans par les Turcs et prise de Constantinople

Tandis que la chrétienté chassait d'Espagne les Musulmans, les événements prenaient un autre tour dans la partie orientale de la Méditerranée. Malgré la fondation par les croisés d'un empire latin de Constantinople, l'empire byzantin n'avait jamais retrouvé son ancien éclat. Seuls le protégeaient contre les Musulmans son renom d'invincibilité et ses défenses naturelles. Contre des ennemis déterminés à vaincre, c'était peu.

La menace se précisa vers la fin du XIIIe siècle, quand un chef turc, Othman, établit son armée au nord-ouest de l'Asie mineure. Peu après, il s'empara de Brousse, importante ville grecque proche de la mer de Marmara.

Quand Othman mourut, en 1326, son fils Orkhan prit le titre de sultan des Ottomans. Dès le début de son règne, il conquiert deux villes : Nicomédie et Nicée. Puis il passa vingt ans à organiser son armée. Il forma un corps de cavalerie mobile : les spahis, et un corps d'infanterie fortement discipliné : les janissaires. Son fils, Mourad Ier, employa cette armée modèle à s'emparer de Thessalonique et d'Andrinople, deux des principales villes byzantines. Il conquiert également une partie de la Bulgarie et de la Macédoine. En 1389, un prince serbe, Lazare, conduisit contre les Turcs une armée composée de Serbes, de Bulgares, de Bosniens, de Polonais et de Hongrois. Cette armée subit une sanglante défaite à Kossovo, mais Mourad Ier y fut tué.

Cette victoire des Turcs eut un énorme retentissement en Europe. En 1396, une armée de 10.000 croisés partit en guerre contre les Turcs;

elle fut défaite par le sultan Bajazet. Il semblait que plus rien ne pouvait sauver Constantinople.

Mais le conquérant mongol Tamerlan déclara la guerre à Bajazet et lui infligea une sévère défaite à Ankara en 1402; Bajazet fut fait prisonnier. Pendant un demi-siècle l'Europe put respirer.

Elle ne profita pas de ce répit. Les querelles intestines reprirent de plus belle. Les habitants de Constantinople eux-mêmes étaient plus préoccupés de discussions théologiques que de la défense de la ville.

A la mort de Tamerlan (1405), son empire commença à s'ébranler. Les Turcs saisirent aussitôt cette occasion pour rétablir leur puissance. Ils parvinrent à conquérir une grande partie de la péninsule des Balkans, mais trouvèrent une forte résistance en Albanie et en Hongrie.

En 1451, le sultan Mahomet II se sentit de taille à risquer l'attaque de Constantinople. Le siège commença le 5 avril 1453. La Corne d'Or (voie d'eau située à droite sur le plan ci-contre) fut fermée au moyen de grandes chaînes de fer. Plus de 200.000 hommes, avec une centaine de canons, assiégèrent la ville du côté de la terre (haut du plan), tandis qu'une flotte de 250 navires empêchait la fuite par la mer. Le 29 mai, les Turcs entraient dans la ville. Constantin XI, dernier empereur byzantin, fut tué. C'en était fait de la glorieuse Byzance.

Les derniers sultans étendirent encore plus loin l'empire ottoman. Sélim Ier (R. 1512-1520) conquiert la Syrie, l'Égypte et l'Arabie; Soliman II le Magnifique (R. 1520-1566) prit Belgrade et s'avança jusqu'aux portes de Vienne.

En haut : plan de Constantinople. En bas, à gauche : Othman, Orkhan, Mourad Ier et Bajazet.

Au centre : le fameux grand canon turc qui explosa pendant le siège de Constantinople.

A droite : Mahomet Ier, Mahomet II, Sélim Ier et Soliman II.

HET OTTOMAANSE RIJK EN BYZANTIUM

Terwijl het christendom de mohammedanen langzaam maar zeker uit Spanje verdreef, verliepen de gebeurtenissen op een heel verschillende wijze aan het oostelijk einde van de Middellandse Zee. De macht van het Byzantijnse rijk was nooit meer volledig hersteld nadat de kruisvaarders uit het westen in het begin van de dertiende eeuw in de hoofdstad een Latijns koninkrijk hadden opgericht. Van toen af verhinderden slechts twee omstandigheden de overwinning van de mohammedanen op Constantinopel: de traditie van onoverwinnelijkheid en de natuurlijke verdedigingsmogelijkheden. En deze volstonen niet tegenover vastberaden vijanden.

De bedreiging nam vastere vormen aan tegen het einde van de dertiende eeuw, toen een Turks aanvoerder, Othman, met zijn leger naar het noordwestelijk uiteinde van Klein-Azië trok, waar hij de tussen Azië en Europa gelegen straat van Galipoli in gevaar bracht. Othman veroverde weldra een belangrijke Griekse stad aan de Zee van Marmora.

Bij het overlijden van Othman, in 1326, nam zijn zoon Orchan de titel "Sultan der Ottomannen" aan. Tijdens de beginperiode van zijn regering nam hij twee steden in Klein-Azië, Nicomedia en Nicaea, in bezit. Hij concentreerde zich gedurende twintig jaar op de organisatie van zijn legers. Hij bouwde een beweeglijke ruitserij, de spahis, en een uiterst geoefend infanteriecorps, de janitsaren, op.

Orchan's zoon, Murad I, die van 1359 tot 1389 regeerde gebruikte dit modelleger om Thessalonica en Adrianopel, twee van de voornaamste steden van het Byzantijnse rijk, in te nemen. Hij veroverde ook een gedeelte van Bulgarije en Macedonië. In 1389 voerde een Servische prins, Lazarus Dushan, een gecombineerd leger van Serven, Bulgaren, Bosniërs, Polen en Hongaren tegen de Turken aan. Hoewel dit Servische leger werd verslagen, vond Murad I de dood. Europa was door de groeiende macht van de Turken ten zeerste gealarmeerd. In 1396 vertrok een groot leger van kruisvaarders om oorlog te voeren tegen een nieuwe sultan, Bayazid. Maar die bracht de kruisvaarders een vernietigende nederlaag toe, zodat het

omstreeks 1400 scheen, dat niets Constantinopel nog kon redden. Toen verscheen, als door een zonderlinge speling van het noodlot, de bejaarde Tamerlan ten tonele. Hij nam de strijd op tegen het leger van Bayazid en brak zijn macht tijdens de slag bij Angora (1402). Bayazid zelf werd gevangengenomen en gedood, waardoor Europa een adempauze van een halve eeuw kreeg.

Maar Europa maakte van dit uitstel geen gebruik. De twisten tussen de Oostelijke en de Romeinse Kerk gingen verder. Zelfs de burgers van Constantinopel interesseerden zich meer voor theologische discussies dan voor hun verdediging.

In 1405 stierf Tamerlan, en zijn rijk stortte ineen. De Turken maakten onmiddellijk van de kans gebruik om hun macht weer op te bouwen. Mohammed I en Murad II, de volgende twee sultans, breidden de Turkse macht uit over het grootste gedeelte van het Balkanschiereiland en, naar het westen toe, tot aan Hongarije. En toch ondervonden de Turken vóór 1440 geen ernstige tegenstand. Toen echter namen Scander Beg in Albanië en Jan Hunyadi in Hongarije vastbesloten de handschoen op.

Toch waren de Turken omstreeks 1451, toen Mohammed II sultan werd, sterk genoeg om tot de aanval op Constantinopel te besluiten. Het beleg begon op 5 april 1453. De Gouden Hoorn, de waterweg die rechts op de bladzijde hiernaast is afgebeeld, werd door middel van grote ijzeren kettingen afgesloten. Meer dan 200.000 soldaten, die meer dan honderd stukken geschut meevoerden, belegerden de stad aan de landzijde (bovenzijde van de kaart) en een vloot van 250 schepen belette de ontsnapping langs de zee. Op 29 mei werden de verdedigingswerken van de stad doorbroken en drongen de zegevierende Ottomaanse troepen binnen. Constantijn XI, de laatste Byzantijnse keizer, werd gedood. Aldus werd aan de glorie van Byzantium een einde gemaakt.

Latere sultans vergrootten het Ottomaanse rijk nog verder. Selim I (1512-1526) veroverde Syrië, Egypte en Arabië; Soliman I (1526-1566) nam Belgrado in bezit en bereikte bijna Wenen.

Boven : Plan van Constantinopel. **Onder links :** Othman, Orchan, Murad I en Bayazid. **Midden :** Het reuzekanon van de Turken, dat later, tijdens het beleg, ontplofte. **Rechts :** Mohammed I, Mohammed II, Selim en Soliman I.

Globerama

HISTOIRE DES CIVILISATIONS MENS EN WERELD, VROEGER EN NU

CASTERMAN

HET AVONTUUR VAN MENS EN WETENSCHAP

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

Le présent ouvrage est publié simultanément en
français (Casterman, Paris-Tournai)
allemand (International School, Cologne)
anglais (Odhams Press, Londres)
américain (International Graphic Society, New York)
danois (Munsgaard Scandinavisk Bogforlag)
finlandais (Munsgaard)
hollandais (Keurkoop, Rotterdam)
italien (Fratelli Fabbri, Milan)
portugais (Codex)
suédois (Munsgaard)

2e édition, 1964

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN VOOR ALLE LANDEN

Art © 1959 by Esco, Anvers

Text © 1963 by Casterman, Paris

Tous droits de traduction et de reproduction réservés.